

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia Zaringo Badensis

Schöpflin, Johann Daniel

Carolsruhae, 1763

Dynastae Roetelani

[urn:nbn:de:bsz:31-295084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-295084)

D Y N A S T A E
R O E T E L A N I

§. I.

In ipso fere Wiefanæ vallis aditu, ad latus Castrum Rœteln. ejus boreale, mons amœnus & fertilis, altitudinis modicæ, rudera Castrî maximæ molis ostentat, quod pulcherrimam illam vallem viatoribus olim clausit & aperuit.

Rœtela (a) ejus nomen est. Quinquies mille passibus distat Basilea. Dynastis illa Rœtelanis eorumque Dynastiæ suum nomen impressit. Castrum Dynastis sub conditoribus modicum, sub Marchionibus amplificatum, in bello Gallico An. 1678. una cum Badevillano & Saufenbergenfi Castris destructum est. Dynastia hæc seculo XI. suos jam habuerat Dominos, qui & in valle & extra vallem ad Rhenum usque dominati sunt.

L 1 1 3

(a) *Rœteln*, in Chartis veteribus *Rætenlein*, *Rotinlein*.

§. II.

Tieteri-
cus I.

De origine Gentis eorum nihil certi cognoscimus. Antiquiorem Dynastam nobis Chartæ non produnt, quam Tietericum illum de Roetinlleim, quem Burcardus, Basiliensis Episcopus, An. 1083. Cœnobii S. Albani in Civitate Basilea Advocatum constituit. Monasterii Charta hæc habet; „Advocatum „ super prædictas curtes (Cœnobii S. Albani) institui nobilem „ virum, videlicet Rudolfum de Hornberg Comitem ex ista parte „ Rheni; in ulteriori vero parte Rheni, T. de Rœtinlleim &c. (b)

Tieteri-
cus II.

Anno 1114. Thedericum de Rœtelein Traditioni cuidam bonorum, Abbatiae S. Blasii factæ, interfuisse, Bulla Innocentii Papæ An. 1138. (c) nos docet.

Anno 1135. Theodericus de Rœtenlein Chartam institutionis Monasterii Canonorum Regular. in Goldbach vallis S. Amarini, inter *Liberos* primus testis signavit. Idem *Teodericus de Rœtenlein* in Traditione Ecclesiae de Wolvenuulare, Abbatiae S. Petri An. 1139. facta, memoratur; (d) adeoque sub Conrado, Zaringiae Duce. Quin & sub Bertoldo IV. Conradi filio, *Diethericus de Rotinleim* in simili donationis Charta occurrit.

(b) URSTISIUS in *Epitome Hist. Basil.* pag. 123.
nonnisi excerpta hujus Chartæ dedit.

(c) HERRG. *Genealog. Habsb.* Tom. II. pag. 157.

(d) Rotulus S. Petri in Cod. Dipl. ad h. an.

Anno 1185. Ludovicus (forte Lutoldus) de Rotenleim Chartæ, Turici conscriptæ, nomen dedit. (e)

Anno 1187. *Tietricus de Rotenlein* in Diplomate Bertoldi, ^{Tietri-}
Zaringiæ Ducis, Ecclesiæ Turicensi dato, allegatur, (f) qui ^{cus III.}
Tietricus III. fuisse videtur, ab illis distinctus, qui in superioribus
Chartis memorantur.

§. III.

Anno 1191. Lutoldus de Rœtenlein, Ecclesiæ Basil. ^{Episcopi}
Præpositus, Henrico Episcopo, qui cum Friderico I. Imp. in ^{Basil.}
Oriente extinctus est, in Episcopatu hoc successit, usque ad
An. 1213. superstes. (g)

Secutus est eum in Episcopatu Basil. Waltherus, alias
dictus Waldricus, a Rœtelen, qui artibus magis, quam legitima
electione ad hanc dignitatem pervenit. Waldricus, Basiliensis
Episcopus electus, An. 1214. subscripsit Diplomati Friderici II. Imp.
pro Ecclesia Viennensi, dato Basileæ. (h) Idem vero Waldricus
auctoritate Concilii Romani brevi post sede Episcopali dejectus
est. (i) Vixit deinceps in Ecclesia Constantiensi Canonicus, una

(e) HOTTING. *Hist. Eccles.* Tom. VIII. pag. 1180.

(f) TSCHUDI *Chron. Helv.* Tom. I. pag. 92.

(g) URSTIS. *Chron. Basil.* pag. 115. sqq.

(h) CHIFLETIUS in *Vesont.* Part. II. pag. 255. *Basilea sacra* pag. 218.

(i) URSTIS. l. c. pag. 118.

cum Lutoldo fratre, ut ex Conradi Episcopi Constant. Chartis An. 1229. apparet; in quarum altera *Walterus & Lutoldus fratres de Rotenlein*; in altera *Clericus W. & L. fratres de Rotinlein* inter Canonicos Constant. leguntur. In posteriore quoque inter seculares C. de Rotinlein allegatus est testis. (1)

§. IV.

Dietericus IV.

Septennio post *Dietericus de Rotinlein, nobilis*, Constantiæ decreto synodali Henrici Episcopi subscripsit. (m) Lutoldus II. Episc. Basil. qui successit Henrico, An. 1238. defuncto, non Roetelenfis, sed ex Comitibus fuit Arburgi. Trithemius tamen & Stumpfius volunt, eum fuisse Roetelensem. NICOLAUS GERUNG, dictus *Blauenstein*, rem in dubio relinquit. (n)

Ad Dietericum hunc referri procul dubio debent, quæ in *Chronico Burglenfi* (o) his verbis leguntur: „Dietericus in „Rotenleim dedit S. Johanni (in Burglen) unam scopozam in villa „Gupha. (p) . . . Cum licentia Domini sui Dieterici Anna de „Scopheim

(1) HERRG. *Genealog. Habsburg.* Tom. II. pag. 237. sq.

(m) Ibid. pag. 251.

(n) In *Chronica Episcoporum, Basil.* quæ extat in *Scriptorib. Rer. Basil. minor.* Lib. II. Cap. XVIII.

(o) Cap. XVII in RUST. HEER. *Anonymo Mur. denud.* pag. 382.

(p) *Gupf* prope Tannenkircham.

„ Scopheim (Schopfheim) dedit, unum mannwerck vineæ
 „ apud Tanninchilcha.

§. V.

Haud dubie Rœtelanæ Gentis propagator fuit Conradus Conradus
 ille, in Charta Constant. An. 1229. superius laudata, ut &
 Phirretenfi An. 1233. (q) testis memoratus. Occurrit etiam
 in Charta An. 1258. qua Conradus a Rosenberg pro 21. marcis
 argenti emit Efringam.

Ex Ulrici, Comitis de Novo Castro, filia tres filios suscepit; Uxor & filii.
 Waltherum, Ottonem atque Lutoldum, quorum extat Charta,
 Abbatix S. Blasii An. 1262. data, quibus damnum a se illatum
 reparaturos se spondent. In hac patris Conradi, jam defuncti,
 atque matris, tum præsentis, faciunt mentionem. (r) Fratres
 hi in bello Nobilium Basileæ a parte factionis, cui Pfittacus fuit
 insigne, steterunt, & A. 1272. cognato suo, Henrico ex Comitibus
 Neuenburgicis Basiliensi Episcopo, in bello contra Rudolphum
 Habsburgicum Comitem, mox Romanorum Regem, adfiterunt;
 unus etiam ex iis in Castro Nigræ Silvæ Werra a Rudolfo
 captus est. (s)

(q) HERRG. l. c. pag. 244. ubi *Conradus de Rœtenlein* inter Liberos primus
 testis ponitur.

(r) Cod. Diplom.

(s) GUILLIMANNUS *Habsb.* Lib. VI. Cap. IV. & URSTIS. *Hist. Basl.* Lib. II.
 Cap. XXI. eum Theodoricum vel Dietericum vocant.

§. VI

Otto.

Anno 1287. Otto Dom. de Rœtenlein Hugoni dicto *Kinde*, Militi Basil. prædium in Augst, quod a se in feudum tenuerat, in proprium tradidit, ut illud Abbatiae Olspergenfi venderet.

Anno 1290. ipse & filius ejus Waltherus feria secunda post festum Mich. cum Præceptoribus Ord. Teut. in Baden & Bückein de Advocatia & Curia in Fischingen, intercedentibus Rudolfo, Constantienfi Episcopo, & Lutoldo, Præposito Basiliensi, transegerunt.

Anno 1296. *Ote de Rotenlen*; (t) Anno 1303. *Otte de Rætelein* (u) in Chartis Basiliensibus laudatur testis. *Otto Dominus de Rætenleym* consensu filii sui *Waltheri*, Domicelli de Rætenleym, renuntiavit bonis, quæ sacerdos, dictus de Kander, Præposituræ Bürklenfi dederat in villis Kander & Rütlicken. Actum prid. D. Barthol. 1297.

Waltherus filius.

Mortuo patre Waltherus filius An. 1309. Judicio provinciali interfuit, quod Walravus Comes de Thierstein nomine Rudolphi Marchionis de Hachberg Schliengæ habuit.

(t) HERRG. *Geneal. Habsb.* Tom. III. pag. 559.(u) *Merckwürdigk. der Landtsch. Basel*, Part. X. pag. 1053.

Anno 1310. Petrus de Spechtbach, Miles, bona nonnulla in Cappel, Sundgoviae vico, Walthero nostro refutavit. Waltherus Ulrico II. Phirret. Comiti ea concessit, (x) brevique post obiit improles.

§. VII.

Anno 1271. *Lutoldus de Rotelnheim, Canonicus Basil.* testis Lutoldus est in Literis, quibus Ulricus, Phirretti Comes, terras suas Ecclesiae Basiliensi obtulit in feudum. (y)

Anno 1281. idem Lutoldus, Archidiaconus Ecclesiae Basil. ab Episcopo suo datus est sponzor Theobaldo Comiti Phirret. in Literis, quas ipse quoque sigillo suo munivit. (z)

Anno 1295. *Luitoldus de Ratenlein, Præpositus majoris Ecclesiae Basil.* tabulas Lutoldi de Regensperg, in Claustro monasterii S. Blasii datas, primus testis signavit. (a)

Anno 1313. Conradus Schaler de Benkon, Miles Basil. jussu Aulæ Imp. Lutoldum de Røetenlein, Præpos. Basil. & Marchionem Rudolfum de Hahberg, reduxit in possessionem oppidi Schophein & Castri Røetenlein atque bonorum, in quæ Ulricus de Butikon, dictus *Liebelose*, fuerat immissus.

M m m 2

(x) Cod. Feud. Ms. Regim. Ensisheim.

(y) STEYERER *Hist. Alberti II. Ducis Austr.* in Addit. pag. 209.

(z) HERRG. Tom. III. pag. 497.

(a) Ibid. pag. 558.

§. VIII.

Dyna-
stiam Rœ-
telanam
Hachber-
gicis
donat.

Anno 1315. Lutoldus de Rœtenleyn, quondam Præpositus Eccl. Basil. debilis corpore, mente tamen sanus, donatione inter vivos Henrico, Domicello, Margravio de Hahperg, Lantgravio Brisigougiae, præsentis & recipienti, universas munitiones, castra, villas - - - omniaque bona sua ac possessiones & jura tradidit; servato tantum ad dies vitæ suæ Domini hujus Rœtelani usu fructu. Act. Basileæ feria V. ante S. Thomam.

Donationi faciendæ propinquitatis sanguinis occasionem dedit Lutoldo. Henricus enim, cui partem hanc suam Dynastiæ donavit, haud dubie nepos ejus ex sorore extiterat. Henricus sane, cui donatio facta, Lutoldum hunc de Rœtenlein, in Charta, Schopfheimensibus An. 1316. Basileæ data, suum avunculum beatæ memoriæ appellat. (b) Unde concludimus, matrem Henrici fuisse Rœtelanam vel sororem Lutoldi. Concludimus porro, Lutoldum hunc die Jovis post fest. Pentecost. dicti A. 1316. quo Henricus Saufenbergicus Chartam memoratam conscripsit, non inter vivos, adeoque brevi post donationem fuisse extinctum.

§. IX.

Interitus
Gentis.

Ita cum Lutoldo interiit Familia Liberos Dominorum de Rœteln, quæ ab An. 1083. usque ad An. 1315. in Basiliensibus

(b) *Unser Oheim selige, Herr Lutolt von Rœtenlein der Tuomprobst.* In Charta hac Henricus montem & silvam *Entegast*, Schopfhemio vicinam, civibus ejus donavit.

& Brisgovicis monumentis occurrit; quæque non alium, quam Imperatorem & Imperium, habuerat Dominum. Castrum illa Rœtelæ cum oppido Schopfheim, ceterisque ad Dynastiam pertinentibus locis liberum ab omni nexu feudali, propriumque possedit allodium, Franci quod appellant *Francum*. Dynastiam ad Marchiones Saufenbergæ in hoc statu transiisse, ex Chartis est evidens.

Rœtelanorum Ministerialibus vel Castellanis procul dubio accensendi sunt inferioris Nobilitatis Milites nonnulli, quos inter Johannes de Rœtelen, Armiger, qui a Johanne Habsb. Comite An. 1362. Heinrico de Sliengen datus est sponfor. (c) Egonem de Rœtelen Liberum proelio Sempacensi An. 1386. periisse Tschvdius (d) refert. Otto de Rœtelen Castro & Dynastiæ Badevillanæ ab A. 1456. ad A. 1464. præfuit, ut Chartæ illius ætatis nos docent.

§. X.

Rœtelanum Insigne SPENERUS (e) ita describit: „ Area Insignia.
 „ inferiori sui parte quinis fluviis vel fasciis undosis argenteis
 „ & cyaneis exaratur, ex quibus in superiori parte aurea
 „ leo coccineus exoritur.

M m m 3

(c) HERRG. *Genealog. Habsb.* Tom. III. pag. 706.(d) *Chron. Helvet.* Tom. I. pag. 527. *Conf. Orig. & Hist. Archid. Austr.* ap. SENCKENBERG *Selector.* Tom. IV. pag. 139.(e) *Op. Herald.* Part. spec. pag. 383. sq.

At contrarium docent monumenta antiqua Rœtelsenium Dynastarum. Primo sigillum subjunctum Chartæ Olspergenſi An. 1287. ubi leo exſurgit non ex undis, ſed ex quadrupla ferie pellium variarum, (*f*) quarum ſumma quatuor, ſecunda tres, tertia duas pelles, quarta unam continet pellem. Secundo Monumentum ſepulcræ Marchionis, uti nobis videtur, primi Saufenbergicæ Lineæ Rudolphi, cujus uxor Rœtelana. Ibi pelles variæ quoque in Inſignibus lapidi inſculptis, uti in ſigillo Olspergenſi, comparent. Tertio URSTISIUS (*g*) Inſignia Rœtelana variis quoque pellibus, non fluviis undofis, delineat; optimus hac in re judex, quod ex Rœtelanis Dynaſtis Epifcopi & Præpoſiti Baſilienſis Eccleſiæ deſumpti fuerunt.

(*f*) *Vair* Gallis, Germ. *Eifenhüllein*.

(*g*) *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. XX. pag. 62. & Lib. II. Cap. XVI. pag. 115.

DYNA-

ad pag. 41.

T A B U L A X.
S T E M M A D Y N A S T A R U M I N U S E N B E R G.

H E S S O Dynasta Anno 1052.

H E S S O de Ufenberg A. 1111.

B U R C H A R D U S de Ufenberg A. 1161. 1181.

R U D O L F U S Nobilis de Ufenberg A. 1219.

B U R C H A R D U S Nobilis de Ufenberg
A. 1231. † 1245.

R U D O L F U S Nobilis de Ufenberg A. 1231.—1256. Uxor Elifab.
Henrici Dom. de Lichtenberg filia A. 1248.

H E S S O Dom. de Ufenb. A. 1248. — 1306.

R U D O L F U S Dom. de Ufenberg A. 1279. — 1300.

B U R C H A R D U S Dom. de Ufenberg A. 1308. — 1330.

G E R H A R D U S Dom. de Ufenb. A. 1315. Rector Ecclesie in Eistat A. 1317.

A N N A uxor Henrici Marchio-
nis de Hachberg A. 1316.

H U G O de Ufenberg Dom. in Kurnberg & Kenzlin-
gen A. 1331. † 1343 Ux. Sophia de Horburg A. 1314.

F R I D E R I C U S Dom. de Ufenb. A. 1343. † 1358. Ux. Sofanna,
Waltheri de Gerolzeck dicti de Lare filia, A. 1349.

J O H A N N E S Dom. de Ufenb. A. 1354. 1386.

A D E L H E I D I S ux. Lutoldi Baronis
de Krenchingen A. 1345.

H E S S O Dom. de Ufenb. A. 1354. † 1379. Ux. Agnes, Hein-
rici de Gerolzeck filia, A. 1376.

B U R C H A R D U S A. 1379.

A N N A, ux. 1. Conradi Com. Tubing. A. 1377. 2. Wern-
heri de Hornberg A. 1393. & 3. Ducis Reinoldi de
Urfelingen A. 1400.

A G A T H A monialis in Koenigsfeld per 24. annos,
inde monialis in Waldkirch A. 1420.

STREIFEN DIENSTBÜCHER

1881

Name	Dienstort	Dienstzeit	Bemerkungen

